

Програму рекомендовано Міністерство освіти і науки України
Протокол від " 16 " червня 2023 р. № 6

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

розробники програми: Бідюк Я.М., доктор філософських наук, професор
кафедри теорії культури і філософії науки

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки філософського факультету
Протокол від " 14 " червня 2023 р. № 11

Завідуючий кафедри теорії культури і філософії науки

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

" 19 " 06.2023 р.

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету
Протокол від " 14 " червня 2023 р. № 10

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ **другий (магістр)**

галузь знань _____ **09 Біологія**
(шифр і назва)

спеціальність _____ **091 Біологія.**
(шифр і назва)

освітньо-професійна програма _____ **Біологія**
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ **за вибором**
(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ **біологічний**

2023 / 2024 навчальний рік

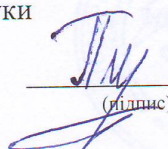
Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету
Протокол від “ 16 ” червня 2023 р. № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Білик Я.М., доктор філософських наук, професор, професор
кафедри теорії культури і філософії науки

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки філософського
факультету

Протокол від “ 14 ” червня 2023 р. № 11

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки

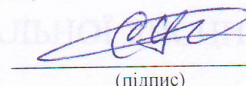

Дмитрій ПЕТРЕНКО

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету
Протокол від “ 14 ” червня 2023 р. № 10

Голова методичної комісії філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої програми

назва освітньої програми

Гарант освітньої програми

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією біологічного факультету
Протокол від “ ” _____ 2023 року №

Голова методичної комісії біологічного факультету

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Вступ

Програма вибіркової навчальної дисципліни «**Філософія освіти**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Магістра

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

Галузь знань 09 Біологія

спеціальність 091 Біологія. (шифр і назва)

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни формування культури мислення та пізнання навколишнього світу та самого себе, навичок застосування філософської методології до проблем освіти.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

ознайомити студентів з головними філософськими проблемами, поняттями, концепціями і підходами, що лежать в основі філософії освіти;

проаналізувати основи та особливості філософського мислення у контексті гуманітарного знання;

оволодіння основами аналізу логіки побудови сучасних освітніх моделей; розуміння місця і ролі освітнього інструментарію у формуванні особистості.

1.3. Кількість кредитів 3

1.4. Загальна кількість годин 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Вибіркова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
6-й	-й
Семестр	
11-й	-й
Лекції	
18 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
54 год.	год.
Індивідуальні завдання	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- знання структури та змісту існуючих освітніх парадигм, методику їх аналізу та оцінки;
- знання основ методики викладання в сучасних середніх освітніх закладах;
- основні періоди розвитку європейської освіти, час і передумови виникнення освітніх парадигм, основні філософські школи, їх вчення та їх вплив на філософію освіти;
- знання з основних теоретичних напрямів, шкіл, концепцій, теорії і філософії освіти;
- спроможність до систематизації знань з методики, теорії та історії освіти.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1.

Філософія освіти як навчальна дисципліна

Предмет і завдання курсу в контексті магістерського рівня освіти. Філософія освіти як наукова і навчальна дисципліна: історія і перспективи. Предметне поле філософії освіти. Актуальність і необхідність освітньої проблематики в сучасному українському суспільстві. Філософія і традиції європейської університетської освіти.

Тема 2.

Філософія освіти, її місце в системі знань

Філософія як “любов до мудрості” і як теоретичний вираз світоглядного ставлення до світу. Основні підходи до означення “філософії”. Характерні риси філософського мислення. Ділянки філософії: онтологія, епістемологія (гносеологія), аксіологія. Значення філософії для формування людини як особистості і частини соіуму. Органічний взаємозв'язок філософії та освіти. Філософія і формування основних освітніх моделей.

Тема 3.

Античні філософські школи та проблеми освіти

Освітні процеси в цивілізаціях Стародавнього світу. Суспільна інституалізація освіти у античну епоху: філософи і софісти. Особливості античної “софійності” як передумови європейського світогляду: *mithos* – *kosmos* – *logos*. Періодизація, еволюція провідних ідей, головні представники Навчальний процес у школі Піфагора. Академія і Лікей. Римські риторичні школи.

Тема 4.

Ровиток освіти в культурі середньовіччя

Освітні процеси за доби Середньовіччя: соціальна інституалізація та розподіл освіти за рівнями. Роль церкви в розбудові освітньої системи. Школи кафедральні і монастирські. Поява і розвиток університетської традиції. Суспільний статус університету. Університет як спосіб життя. Навчальні форми та засоби контролю знань. Загальні особливості

університетської філософії освіти. Історичні зміни форм викладання основних навчальних дисциплін.

Тема 5.

Гуманізм і філософія освіти

Гуманізм та проблема гідності людини. Антропоцентрична парадигма: особливості історіософської, наукової та культурознавчої рецепції. “Нове” мислення ренесансних гуманістів-філософів (Данте, Л. да Вінчі, М. Фічіно, Е. Роттердамський, М. де Монтень, М. Кузанський, Дж. Бруно, Ф. Бекон, Т. Мор, Н. Макіавеллі, Т. Кампанелла).

Тема 6.

Просвітництво, філософія розуму та розвиток ідей філософії освіти

Філософія освіти в добу Нового часу. Філософські напрямки: емпіризм (Ф.Бекон), раціоналізм (Р.Декарт), сенсуалізм (Дж.Локк), пантеїзм (Б.Спіноза), скептицизм та агностицизм (Д.Юм). Проблема людини, історії, релігії, майбутнього у французьких просвітників (Ж.-Л. Монтеск'є, Д.Дідро, Вольтер, Гольбах, Гельвецій, Ламетрі). Роль та значення німецької філософської традиції в світовій історії ідей (І.Кант, Й.Фіхте, Шеллінг, Г.Гегель, Л.Фейєрбах).

Тема 7.

Українська освітня парадигма та кордоцентризм

Традиції українського філософування: світоглядні витоки, джерела, періодизація. Освітні уявлення в контексті традицій українського філософування. Філософське вчення Г. Сковороди: дві натури, три світи. Концепція “спорідненої праці” та “нерівної рівності”. Кордоцентризм в філософії. Філософія серця П. Юркевича. Персоналістичний напрям в українській філософії: від Г. Сковороди до О. Кульчицького.

Тема 8.

Філософія освіти і виклики сучасного світу

Сцієнтизм і антисцієнтизм. Глобальне і національне в культурі освіти. Навчальні дисципліни та їх трансформація в освітньому просторі сучасної середньої та початкових рівнів вищої освіти. Сучасні вимоги до навчального процесу університетського циклу. Постдипломна освіта. Болонський процес і шлях до уніфікації.

Тема 9

Філософія освіти: аксіологічний вимір

Місце і роль аксіологічних параметрів у процесах формування світогляду учнів і студентів. Загальні поняття цінності. Онтологічний статус цінностей. Уявлення про системи цінностей. Цінності та наука. Етичні і естетичні цінності в мистецтві і освіті. Цінності в житті людини. Культурологічні дисципліни і особливості формування в учнів здатності до естетичного сприйняття.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		л	с	інд	с/р
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Філософія освіти як навчальна дисципліна	6	2			4
Тема 2. Філософія освіти, її місце в системі знань	7	2			5
Тема 3. Античні філософські школи та проблеми освіти	9	2			7
Тема 4. Ровиток освіти в культурі середньовіччя	9	2			7
Тема 5. Гуманізм і філософія освіти	7	2			5
Тема 6. Просвітництво, філософія розуму та розвиток ідей філософії освіти	7	2			5
Тема 7. Українська освітня парадигма та кордоцентризм	7	2			5
Тема 8. Філософія освіти і виклики сучасного світу	9	2			7
Тема 9. Філософія освіти: аксіологічний вимір	10	2			8
Усього годин	72	18			54

4. Теми семінарських занять

Не планувались

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання першоджерел та наукової літератури за темами: 1. Філософія освіти як комплексна наукова і навчальна дисципліна 2. Збереження і трансляція знань в давніх цивілізаціях 3. Поява університетської традиції 4. Еволюція викладання філософських і наукових дисциплін 5. Основні освітні (університетські) експерименти ХХ століття 6. Поняття освітньої традиції 7. Формування освітньої парадигми 8. Європейська і світова практика викладання культурології	42
2	Написання залікової контрольної роботи	12
	Разом	54

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів

Для підготовки студента в рамках самостійної роботи необхідне більш глибоке вивчення літератури, включаючи додаткову. Можна скористатися при проведенні самостійної роботи наведеним списком літератури, можна вдатися до самостійного пошуку інформаційних джерел. Особлива увага повинна бути приділена репрезентації джерел, з якими працював студент. Переглядаючи літературу, слід виділити основні джерела з подібної тематики. Слід спочатку зупинитись на першоджерелах та монографіях, бажано останніх років видання. Потім слід звернутись до журнальних статей, словників, енциклопедій, Інтернет матеріалів. Необхідною умовою ефективної самостійної роботи студента є стислий конспект у вигляді дослівних тематичних виписок та фіксування принагідних ідей студента. Для подальшого цитування слід помічати джерело та сторінку. При написанні есе, рефератів, контрольних дослідницьких робіт потрібно, наводячи різні точки зору, концепції з того чи іншого приводу, вміти продемонструвати свою позицію. В самостійній роботі студента також дуже цінується самостійність підбору матеріалу та самостійність суджень.

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання з курсу «Філософія освіти» не передбачається

Тематика завдань до контрольної роботи з курсу «Філософія освіти»

1. 1. Основні причини появи освітніх традицій в античному суспільстві.
2. 2. Основні вимоги до шкільних навчальних курсів.
3. 3. Основні вимоги до університетських навчальних курсів.
4. 4. Загальна історія ілософії та науки як підґрунтя вивчення історії освіти.
5. 5. Формування університетської традиції в Україні.
6. 6. Основні освітні моделі ХХ століття..
7. 7. Специаліація та універсалізація в освіті.
8. 8. Розподіл освіти на вищу і середню. Європейський критерій вищої освіти.
9. 9. Народження української традиції вищої освіти.
10. 10. Основні навчальні форми в університетах ХІХ ст.
11. 11. Експерименти в університетському навчальному процесі за радянських часів.
12. 12. Основні принципи організації навчального процесу.

7. Методи контролю

Поточний контроль, підсумковий контроль (залік).

Поточний контроль

— Оцінка знань студентів за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем.

— Експрес-тестування за ключовими аспектами тем курсу.

Підсумковий контроль (залік)

Перевірка розуміння студентами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

8. Схема нарахування балів. Критерії оцінювання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання											Контрольна робота	Разом	Підсумковий семестровий контроль (залік)	Сума	
Відвідування		Розділ 1 20					Розділ 2 20								
Л	С	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	10	60	40	100
5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4				

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (залік, практика): опрацювання не менше $\frac{3}{4}$ тем курсу, контроль (контрольна робота)

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою (дворівнева система оцінювання)
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	не зараховано
1-49	

9. Рекомендована література

- Афанасенко В. Філософія: Підруч. для вищої школи / Василь Григорович Кремень (заг.ред.), Микола Іванович Горлач (заг.ред.). — 3.вид., перероб. та доп. — Х. : Прапор, 2004. — 735с.

2. Баумейстер А. Біля джерел мислення і буття : вибрані філософські етюди / Андрій Баумейстер. – Київ : Дух і літера, 2012. – 473 с.
3. Баумейстер А. Буття і благо : монографія / Андрій Баумейстер. – Вінниця : Т.П. Барановська, 2014. 417 с.
4. Бурдьє П. Практичний глузд / П'єр Бурдьє ; переклад з французької Оксани Йосипенко, Сергія Йосипенка, Андрія Дондюка; за ред. Сергія Йосипенка. – Київ : Український центр духовної культури, 2003. – 528 с.
5. Буслинський В. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищ. навч. закладів / В. А. Буслинський; Київський славістичний ун-т / (ред.). — К., 2002. — 315с.
6. Воронкова В. Філософія : Навчальний посібник / В. Воронкова. -Київ: ВД "Професіонал, 2004. -460 с.
7. Герасимчук А.А. Філософія / А.А. Герасимчук. – К.:Друкарська майстерня, 1999. – 187 с.
8. Гільдебранд Д. Що таке філософія? – Львів : Колесо, 2008. – 244 с.
9. Горак Г.І. Філософія / Г.І.Горак. – К.:Вілбор, 1998. – 272 с.
10. Горський В. Історія української філософії : підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.С. Горський, К.В. Кислюк. – К. : Либідь, 2004. – 485 с.
11. Грані людського буття : позитивні та негативні виміри антропокультурного : монографія / Є.І. Андрос та ін. – Київ : Наукова думка, 2010. – 349 с.
12. Губар О. М. Філософія: інтерактивний курс лекцій: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007 – 416 с.
13. Гудінг Д. Світогляд : для чого ми живемо і яке наше місце у світі / Д. Гудінг, Дж. Леннокс ; груповий пер. з рос. зі звіркою з англ. оригіналом під заг. ред. М. А. Жукалюка. К. : Укр. Біблійне Тов-во, 2003. – 416 с.
14. Гуссерль Е. Криза європейських наук і трансцендентальна феноменологія. Вступ до феноменологічної філософії // Філософська думка. – 2002. - № 3. – С. 134-149.
15. Данильян О., Тараненко В. Основи філософії: Навчальний посібник. - Харків: Право, 2003. - 352 с.
16. Довгань А. Філософія : лекційний курс для аспірантів технічних спеціальностей : (конспективний виклад) / А.О. Довгань. – Тернопіль : Видавництво ТНТУ імені Івана Пулюя, 2015. – 316 с.
17. Запорожченко О.В. Навчальний посібник з філософії з завданнями та тестами. – Ізмаїл:РВ ІДГУ, 2019. – 256 с.
18. Іванова К. Філософія : кредитно-модульний курс: підручн. для студентів вищих навч. закладів / К.А. Іванова ... [та ін.]; за заг. ред. К.А. Іванової. – Х. : НФаУ : Золоті сторінки, 2014. – 472 с.
19. Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія. Підручник./В.В. Ільїн, Ю.І. Кулагін.- Київ: "Альтерпрес", 2002.- 342 с.
20. Ільїн В. Філософія : Підручник. В 2-х ч./ В. В. Ільїн. - К. : Альтерпрес, 2002. - Ч.1 : Історія розвитку філософської думки/ Авт.передм. А.А. Мазарак, 2002. -463 с.

21. Кавалеров А. Цінність у соціокультурній трансформації / А.А. Кавалеров. – Одеса : Астропринт, 2001. – 220 с.
22. Кант І. Критика чистого розуму / Іммануїл Кант. ; пер. з нім. та примітки Ігоря Бурковського. – К. : Юніверс, 2000. – 500с.
23. Карась А. Міфотворчість як соціокультурна проблема розуміння і раціональності //Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. Філософія, політологія. – 2001. Вип. 33. – С. 25-38.
24. Козьмук Я., Задубрівська О. Філософія: навч. посіб. / Я. Козьмук, О. Задубрівська. - Чернівці : Рута, 2012. - 139 с.
25. Кримський С. Запити філософських смислів / Сергій Борисович Кримський. – К. : Вид. ПАРАПАН, 2003. – 240 с.
26. Кримський С. Під сигнатурою Софії / Сергій Кримський. – К. : Вид. дім «КиєвоМогилянська академія», 2008. – 367 с.
27. Кулик О.В. Філософія : Навчальний посібник для вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації/ О.В. Кулик. - Дніпропетровськ: Монолит, 2013. - 692 с.